

Zuhaitz turismoa

Jakoba Errekondo

Posta elektronikoa:
mandio@zerain.eus

“Sustraietatik / buruko zozoraino / oro da zuhaitza”, idatzi zuen Josetxo Azkona poetak. Ez dut zuhaitzak burutik kentzerik. Urte pare bat badaramat etxerako sarrerako bidea hasten den txokoan jartzeko zuhaitz bat aukeratu ezinik. Toki deigarria da, eta bertan jartzen dena nabarmena izango da beti. Bertan bizi izan da, urte batzuek, gure aitak elorri zuri (*Crataegus monogyna*) baten gainean txertatutako mizpirondo bat (*Mespilus germanica*). Urte pare horixe da hil zela, eta harrez geroztik, bertan aldatzeko ordezeko berezi bat nahi eta ezin hauta. Zuhaitz askok dute bertan jartzeko adina merezi, bai alajainena. Neuk bakarra nahi, ordea, hazteko eta izateko nahikoa toki izan dezan.

Urtero hautatzen da Europako zuhaitza ere. Txekian aspaldi hasitako ohitura da, orain ia Europa osora hedatua. Ez da handiena edo zaharrena saritu nahi, inguruko kulturarekin duen lotura baizik. Otsailean eman daiteke botoa, honoko webgune honetan: www.treeoftheyear.org.

EMMANUEL BOITIER

Atlaseko zedro urdin negartia, Frantziako “lehiakidea” Europako urteko zuhaitzaren hautaketarako.

org. Bertan dituzu hautagaiak, zein baino zein dotoreago. Elkarte ugarik parte hartzen dute, eta bakoitzak berea loriatzen du. Hauek “lehiakideak”: txekiarra eta alemana dira bi ezki hostozabal (*Tilia platyphyllos*), irlandar pago bat (*Fagus sylvatica*), frantziarra da Atlaseko zedro urdin negarti bat (*Cedrus atlantica* “Glauca Pendula”), eslovakiarra udareondo bat (*Pyrus communis*), ingelesa maaltza da (*Pyrus pyraeaster*), nabarmen ugariena haritzak dira: sei kandudunak (*Quercus robur*) belgikarra, bulgariarra, poloniarra, irlandarra,

galestarra eta estoniarra; kandugabea (*Quercus petraea*) eskoziarra; eta ilaunduna (*Quercus pubescens*) hungariarra. Xelebreena espainiarra, bikote bat da: ametz (*Quercus pyrenaica*) baten gainean bizi den pinu gorria (*Pinus sylvestris*).

Hautatzeaz ari garenez, merezi du webgune horretan sartu-atera bat egitea. Zuhaitz bakoitzaren inguruko berri ematen du, baita bakoitzaren kokapen zehatza ere, GPS koordenatuekin. Oporretan nora jo hautatu ezinik bazabiltza, heldu zuhaitz turismoari. ■

IRAKURLEAK GALDEZKA

Galderaren bat egin edo gairen bat proposatu nahi badiguzu, bidali mezua landareak@argia.eus helbidera eta orrialde honetan bertan irakurri ahal izango duzu erantzuna.

Eup Jakoba. Baserritar kokor baten galdera: sagasti gazte batean ximaur-usuria mangeratik botatzea ona al da? Ni ezezkoan nago, zer diozu zuk?

Sasijakintsu (Ezkio-Itsaso)

Sagasti hori nirea balitz ez nioke usuririk edo mindarik botako. “Ximaur-usuria” deitzen diozun hori aziendak azpirik ez duen ukuiluetan sortzen da. Kakak eta pixak biltegi batean jasotzen dira. Pixetan itota dagoenez, kakak ezin du behar bezala irakin eta ondu. Inaurkinik ez izateak ere ez du laguntzen...

Gero, lurrera zabaltzen denean, orduan hasiko da irakinaldia, bat-batean, eta ez nolana hiko. Horrek eragin handia du, batez ere lur horretan biziko diren landareengan. Belar finenak, gozoenak, galtzen hasiko dira, eta zakarrek, gogorrenek aurrera egingo dute.

Askoz ere hobea da behar bezala ondutako simaurra. Ukuiluan azpiekin bildutako kakak eta pixak ondu, eta ahal izanez gero, aparteko osagai organikoren batekin luartua litzateke onena.

Sagarrari kosk egiten diozunean igarriko diozu.

BIZI BARATZEA

Gure kultura iraultzen ari den liburua

Bloga: www.argia.eus/bizi-baratzea · [t @bizibaratzea](https://twitter.com/bizibaratzea)

Ehungarren hitzaldira iritsi dira, herriz herri, liburua eta egilea

Estitxu Eizagirre Kerejeta

@eeizagirre

Iragan urteko apirilaren 16an Leitzan; hantxe hasi zen *Bizi Baratzea* aurkeztuz Jakoba Errekondok herriz herri ematen duen hitzaldien bira. Datorren martxoaren 17an, Seguran emango du ehungarren hitzaldia. Eta ibilia ez da oraindik bukatu.

Hitzaldiak, lurraldeka

- Gipuzkoan 57 hitzaldi egin dira.
- Bizkaian 20.
- Nafarroa Garaian 14.
- Araban 7.
- Lapurdin 1.
- Nafarroa Beherean 1.

Hasiera Gipuzkoan eta Nafarroan izan zuen, eta urte bukaeratik hona hasi dira gehiago antolatzen Bizkaian. Baina Jakobiten erromesaldia ez da bukatu, eta udara bitartean Bizkaian beste 40 emateko prestatu du bere burua.

3.182 baratzealerengana, txikitik eragiten

Era guztietako herri eta auzoetara iritsi da *Bizi Baratzea*: auzune kozkorrak, hiriak, herri txiki txikiak... Ondorio hau aterra du: "Zenbat eta herri txikiagoa, lurrari lotuagoa eta jende gehiago etortzen da hitzaldira, proportzioan". 100 biztanleko herrian %25 etorri izan da, eta 350.000 biztanle inguru dituen Bilbon eginiko hiru hitzalditara denera 406 pertsona

(biztanleen %0,1). Guztira 3.182 baratzeale elkartu dira hitzaldiotan, gazteak eta gazte izandakoak, baratzean beti hasitekotan direnak eta bizitza osoa uztekoan daramatenak... "Jendearekin izugarri ikasi dut, esaterako, hiztegia, toki bakoitzean gauzak nola esaten diren..." Hori da Errekondok gehien estimatzen duena, hitzaldietan jendeak bizi bizi parte-hartzen duela, ez bakarrik galderak eginaz, baita nork bere erantzunak emanaz ere.

Era guztietako plazak

Gure herrietako azpiegituren berri ere galde dakioke Errekondori, honezkerro. Hitzaldia eman baitu era guztietako aretoetan: elkarte gastronomiko, ostatu, jubilatuekarte, udaletxe, udaletxepeko aterpe, eliza, ermita, ludoteka, museo, liburu-denda, eskola, euskara elkarte, Ekoetxe, baratze, asteroko azoka, urtean behingo azoka berezi, erakustazoka erraldoi, Astran, Txantxerreka Gaztetxean... Hainbat ekimen bereziren egitarauaren zati izan da hitzaldia (Fracking Ez Akanpada, Lurrama, ERTZ 16 jaialdia...) eta hitzaldi oso bereziak ere joan dira: ibilaldi musikatuak baratzeetan, hizkuntzaren bueltakoak, komikilariek marrazkiz jaulkitako galderei erantzuna, barazki pintxo jateak, Durangoko (liburu) azokan letxugak banatzea... eta etorriko direnak! ■

AURKEZPEN HITZALDIK

Hauk dira ondorengo hitzorduak:

Otsailak 25

Zaldibar

18:30ean, lekua zehazteke.
Durangaldeko Berbalagunek antolatuta.

Otsailak 27

Erratzu

Etxelebertzeko txokoan, 11:00etan.
Hazien Egunaren baitan.

Martxoak 2

Zornotza

Zitadua Gunean, ordua zehazteke.
Guneak berak Arkupe kontsumo taldearekin eta Nañon euskara taldearekin batera antolatuta.

Martxoak 3

Leintz-Gatzaga

Gatz Museoa, 18:30ean.

Martxoak 17

Segura

Lekua zehaztu gabe, 19:00etan.

Martxoak 19

Bedarona (Ea)

Jakoba Errekondok bertatik egingo du Euskadi Irratiko *Landaberri* irratsaioa.

Ondoren hitzaldia.

Lekua zehazteke, 10:30ean.

ANTOLATU ZURE HERRIAN

Jar zaitetz gurekin harremanetan eta behar duzun informazioa eskuratuko duzu

sustapena@argia.com

☎ 943 371 545